

ГАДААД ХУДАЛДААНЫ САРЫН ТОЙМ

2014 оны 08 дугаар сар

Гадаад худалдааны эргэлт: \$7,175.6 сая

Мөнгөн дүн тайлант хугацааны эцэст 7,175.6 сая ам.долларт хүрч, өнгөрсөн оны мөн үеэс 3.1%-иар буюу 215.5 сая ам.доллараар өссөн. Үүнд экспорт 873.1 сая ам.доллараар өссөн ч импорт 657.6 сая ам.доллараар буурсан нь нөлөөлөв.

Хөрш орнуудтай хийсэн худалдааг авч үзвэл, нийт бараа эргэлтийн 61.2% буюу 4,390.2 сая ам.долларын худалдааг БНХАУ улстай, 15.1% буюу 1,082.1 сая ам.долларын худалдааг ОХУ-тай тус тус хийсэн байна. БНХАУ-тай хийсэн худалдаа өнгөрсөн оны мөн үеэс 24.7%-иар, ОХУ-тай хийсэн худалдаа 4.9%-иар тус тус өсчээ.

Гадаад худалдааны нийт тэнцэл: -\$23.0 сая

Мөнгөн дүн 2014 оны эхний 8 сарын байдлаар гадаад худалдааны тэнцэл -23.0 сая ам.долларт хүрч, тэнцлийн алдагдал өнгөрсөн оны мөн үеэс 98.5%-иар буюу 1,530.7 сая ам.доллараар буурчээ. Энэ нь экспорт 32.3%-иар өссөн, импорт 15.4%-иар буурсантай холбоотой байна.

Экспорт, импортын жилийн өсөлтийн зөрүүг 3 сарын шаталсан дунджаар (moving average) авч үзвэл сүүлийн жилүүдэд байнгын бууралттай байсан бол 2014 оны эхнээс өсөх хандлага руу орсон. Энэ нь оны эхнээс экспортын өсөлт нэмэгдэж, импортын өсөлт буурсантай холбоотой байна.

Валютын төлбөртэй худалдааны тэнцэл: \$183.5 сая

Валютаар төлбөр тооцоог нь гүйцэтгэсэн худалдааны тэнцэл нь төгрөгийн валюттай харьцах ханшид нөлөөлдөг суурь үзүүлэлт юм. Сүүлийн 2 жилийн хугацаанд тогтмол алдагдалтай байсан валютын төлбөртэй худалдааны тэнцэл 2014 оны эхний 8 сарын гүйцэтгэлээр 183.5 сая ам.долларын ашигтай буюу өнгөрсөн оны мөн үеэс 1,407.5 сая ам.доллараар сайжирсан үзүүлэлттэй байна. Үүнд валютын төлбөртэй экспорт 30.3%-иар өссөн, импорт 15.1%-иар буурсан нь нөлөөлсөн.

Гадаад худалдааны нөхцөл: 1.631 (Туршилт тооцоо)

Монгол Улсын гадаад худалдааны нөхцөлийн индекс /2012 суурьтай/ тайлант хугацааны эцэст 1.631-д хүрч өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад 18.9%-иар өслөө.

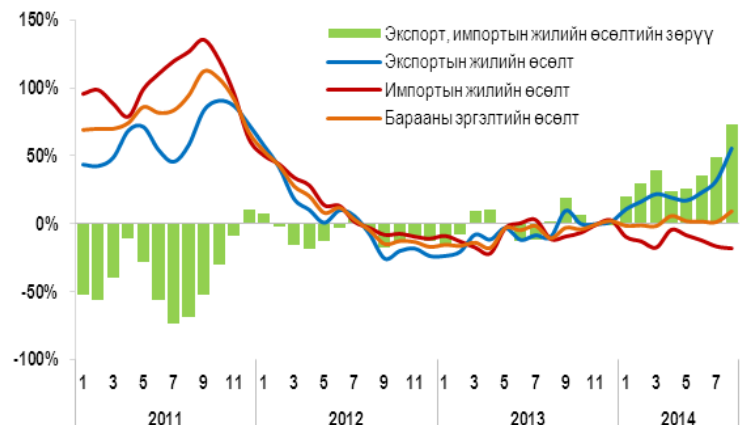
Экспортын үнийн индекс 3.2%-иар буурсан боловч импортын үнийн индекс түүнээс өндөр хувиар буюу 18.6%-иар буурсан нь гадаад худалдааны нөхцөлийн индекс ийнхүү өсөхөд нөлөөлжээ.

Импортын үнийн индекс өнгөрсөн оны мөн үеэс буурахад удаан эдэлгээтэй хэрэглээний бүтээгдэхүүн, машин тоног төхөөрөмж, барилгын материал, нефтийн бүтээгдэхүүний хилийн үнэ буурсан нь голлон нөлөөлсөн байна.

Хүснэгт 1. Гадаад худалдааны гүйцэтгэл /сая ам.доллар/

Төрөл	Эхний 8 сар			Өөрчлөлт			
	2014	2013	2012	2014/2013		2013/2012	
				Дүн	Хувь	Дүн	Хувь
Эргэлт	7,175.6	6,960.1	7,531.1	215.5	3.1%	(571.0)	-7.6%
Экспорт	3,576.3	2,703.2	2,871.6	873.1	32.3%	(168.3)	-5.9%
Импорт	3,599.3	4,256.9	4,659.5	(657.6)	-15.4%	(402.7)	-8.6%
Тэнцэл	(23.0)	(1,553.6)	(1,788.0)	1,530.7	-98.5%	234.3	-13.1%

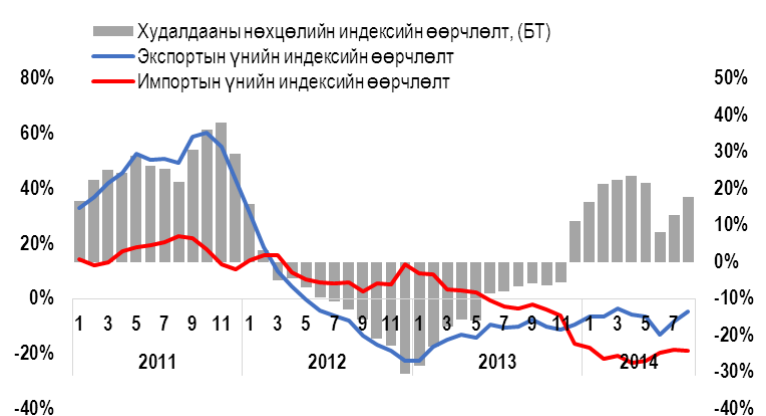
Дүрслэл 1. Экспорт, импортын өсөлтийн хурд /3 сарын гулсах дунджаар/

Дүрслэл 2. Валютын төлбөртэй худалдаа

Дүрслэл 3. Худалдааны нөхцөлийн индексийн өөрчлөлт /3 сарын гулсах дунджаар/

Бүтэц: 87% + 13%

Ашигт малтмалын бүтээгдэхүүний нийт экспортод эзлэх хувь өмнөх оны мөн үеэс 0.5 нэгж хувиар өсч нийт экспортын 87%-ийг бүрдүүлэв.

Чулуун нүүрс, зэсийн баяжмал, төмрийн хүдэр ба баяжмал, боловсруулаагүй нефть гэсэн голлох 4 түүхий эдийн экспорт ашигт малтмалын экспортын 89%, нийт экспортын 77%-ийг тус тус эзэлж байна.

Түүнчлэн энэ 4 бүтээгдэхүүний ашигт малтмалын экспортод эзлэх хувь 3.7 нэгж хувиар, нийт экспортод эзлэх хувь 3.6 нэгж хувиар тус тус өссөн байна.

Өсөлт: +32.3%

Экспорт өнгөрсөн оны мөн үеэс 32.3%-иар өссөн бөгөөд уг өсөлтийн 28.8%-ийг ашигт малтмалын экспортын өсөлт бүрдүүлсэн байна. Гол нэрийн бүтээгдэхүүний ангиллаар авч үзвэл зэсийн баяжмал болон боловсруулаагүй нефтийн экспортын өсөлт нь уг бүлгийн өсөлтийн 44%-ийг бүрдүүлжээ. Харин чулуун нүүрс, төмрийн хүдэр болон цайрын баяжмалын экспорт өнгөрсөн оны мөн үеэс харгалзан 15%, 35%, 5%-иар буурсан нь уг бүлгийн өсөлтийг 11%-иар бууруулжээ.

Өөрчлөлт

Экспортын бүтээгдэхүүний тоо хэмжээний өсөлтөөс шалтгаалж 932.7 сая ам.доллараар өссөн бол үнийн бууралтаас шалтгаалж 59.6 сая ам.доллараар буурснаар нийтдээ 873.1 сая ам.доллараар өссөн байна.

Бүлэг тус бүрээр авч үзвэл ашигт малтмалын экспортын хувьд зэсийн баяжмал болон боловсруулаагүй нефтийн тоо хэмжээ өссөнөөс шалтгаалж 774 сая ам.доллараар өсөх нөлөө үзүүлсэн бол төмрийн хүдэр, цайрын экспортын тоо хэмжээ буурснаас, мөн чулуун нүүрс, төмрийн хүдрийн үнэ буурснаас шалтгаалж экспорт 464 сая ам.доллараар буурсан байна.

Ноос, ноолууран бүтээгдэхүүний үнэ, бусад экспортын бүтээгдэхүүний үнэ болон тоо хэмжээ өссөнөөр өмнөх оны мөн үеэс харгалзан 36.4 болон 59.4 сая ам.доллараар экспорт өссөн байна.

Дэлхий зах зээл дээрх түүхий эдийн үнэ

Алтны дэлхийн зах зээл дээрх үнэ 2014 оны 8 дугаар сарын 29-ний байдлаар унц тутамд 1,287.3-д хүрснээр өнгөрсөн оны мөн үеэс 7.7%-иар, өмнөх сараас 0.4%-иар тус тус буурсан байна.

А зэрэглэлийн цэвэршүүлсэн зэс болон төмрийн хүдрийн (CFR Tianjin) үнэ 2014 оны 8 дугаар сарын 29-ний байдлаар 7,008.5, 87.9 ам.долларт хүрч өнгөрсөн сарын мөн үеэс зэс 1.8%-иар, төмрийн хүдэр 7.7%-иар, өмнөх жилийн мөн үеэс зэс 1.0%-иар, төмрийн хүдэр 36.2%-иар тус тус буурсан байна.

Хүснэгт 2. Экспортын барааны гүйцэтгэл (сая ам.доллар)

	2014			2013			Өөрчлөлт		
	Тоо хэмжээ (МЯН.ТН.КГ)	Дүн	%	Тоо хэмжээ (МЯН.ТН.КГ)	Дүн	%	Дүн	%	% 2
1. Ашигт малтмал		3,126	87%		2,348	87%	777	↑ 33%	28.8%
Чулуун нүүрс	12,225	588	16%	9,593	693	26%	(105)	↓ -15%	-4%
Зэсийн баяжмал	844	1450	41%	395	563	21%	887	↑ 158%	38%
Төмрийн хүдэр/баяжмал	3,761	289	8%	4,327	442	16%	(153)	↓ -35%	-7%
Боловсруулаагүй нефть	4,441	443	12%	3,052	298	11%	146	↑ 49%	6%
Цайрын хүдэр ба баяжмал	69	76	2%	86	80	3%	(4)	↓ -5%	0%
Мөнгөжөөгүй алт	5,126	214	6%	4,727	85	7%	19	↑ 10%	1%
Жонц, лейцит, нефелинт	207	47	1%	221	56	2%	(10)	↓ -17%	0%
Молибдений хүдэр/баяжмал	2	18	1%	3	21	1%	(3)	↓ -13%	0%
2. Ноос, ноолуур		247.0	7%		210.6	8%	36	↑ 17%	1%
Ямааны гуа ноолуур	3,834	213	6%	3,945	181	7%	32.2	↑ 18%	15%
Ямааны самнасан ноолуур	347	34	1%	309	30	1%	4.2	↑ 14%	2%
3. Бусад		204	6%		144	5%	59	↑ 41%	2%
Нийт дүн		3,576			2,703		873.1	↑ 32.3%	

%2 - Өсөлтөд оруулсан хувь нэмэр (contribution to the growth)

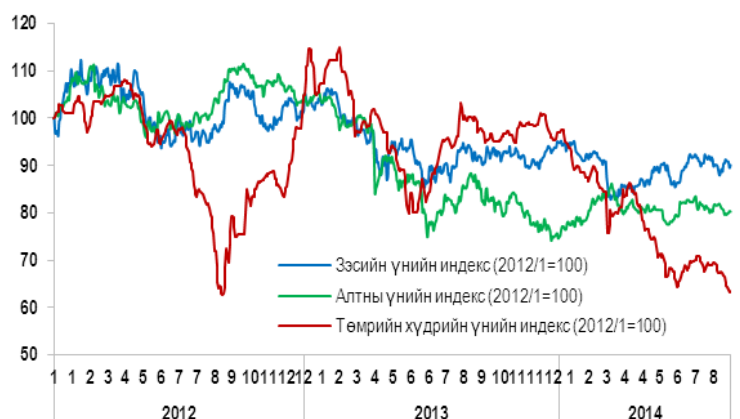
Дүрслэл 4. Чулуун нүүрсний экспорт, зах зээлийн үнэ (ам.доллар)

Хүснэгт 3. Экспортын барааны өөрчлөлт (сая ам.доллар)

	Тоо хэмжээний өөрчлөлт		Үнийн өөрчлөлт		Нийт өөрчлөлт	
		%		%		%
1. Ашигт малтмал	899		(122)		777	
Чулуун нүүрс	190	-18%	(295)	28%	(105)	-15%
Зэсийн баяжмал	639	72%	249	28%	887	158%
Төмрийн хүдэр ба баяжмал	(58)	38%	(95)	62%	(153)	-35%
Боловсруулаагүй нефть	135	93%	10	7%	146	49%
Цайрын хүдэр ба баяжмал	(16)	396%	12	-296%	(4)	-5%
Мөнгөжөөгүй алт	16	87%	2	13%	19	10%
Жонц, лейцит, нефелинт	(4)	37%	(6)	63%	(10)	-17%
Молибдений хүдэр ба баяжмал	(4)	143%	1	-43%	(3)	-13%
2. Ноос, ноолуур	(0.1)		36.5		36.4	
Ямааны гуа ноолуур	(3.7)	-12%	35.9	112%	32.2	18%
Ямааны самнасан ноолуур	3.6	85%	0.6	15%	4.2	14%
3. Бусад	34	56%	26	44%	59	41%
Нийт	932.7		(59.6)		873.1	

Дүрслэл 5. Дэлхийн зах зээл дээрх алт, цайр, зэсийн үнийн динамик

Бүтэц: 26% + 42% +21%

Эхний 8 сарын байдлаар нийт импортын 26%-ийг хэрэглээний бүтээгдэхүүн, 42%-ийг хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн, 21%-ийг нефтийн бүтээгдэхүүн тус тус бүрдүүлж байна.

Хэрэглээний бүтээгдэхүүний нийт импортод эзлэх хувь өнгөрсөн оны мөн үеэс 2%-иар өссөн бол хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний хувийн жин 6%-иар буурч, нефтийн бүтээгдэхүүний хувийн жин өнгөрсөн оны мөн үеийн түвшинд хадгалагдсан байна.

Өсөлт: -15.4%

Импортын бууралтыг ерөнхий ангиллаар задалвал хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний бууралт нь 12%-ийг, нефтийн бүтээгдэхүүний импортын бууралт 2%-ийг тус тус тайлбарлаж байна. Эхний 3 сарын байдлаар нефтийн импорт нийт импортын бууралтын 8%-ийг тайлбарлаж байсан бол 2 дугаар улирлаас эхлэн нефтийн импорт өссөнөөр уг үзүүлэлт 2% болж буурсан байна.

Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний импорт өмнөх оноос 26%-иар буюу 519 сая ам.доллараар, нефтийн бүтээгдэхүүний импорт 12%-иар буюу 102 сая ам.доллараар буурсан нь нийт импортыг 15.4%-иар буурахад голлон нөлөөлжээ.

Задаргаа

Хэрэглээний бүтээгдэхүүний импорт өнгөрсөн оны мөн үеэс 9%-иар буюу 86 сая ам.доллараар буурахад удаан эдэлгээтэй барааны импорт, ялангуяа суудлын автомашин, түүний сэлбэг хэрэгслийн импорт 24%-иар буурсан нь голлон нөлөөлжээ. Хэрэглээний барааны импортын 3 сарын гулсах дунджаар тооцсон жилийн өсөлт тайлант хугацааны эцэст сөрөг тэмдэгтэй 16%-д хүрч буурсан /Дүрслэл 7/. Түргэн эдэлгээтэй хэрэглээний барааны импортын өсөлт 2013 оны эхнээс эхлэн тогтмол түвшинд байсан бол 7 сараас эхлэн буурах хандлагатай болсон. Харин удаан эдэлгээтэй хэрэглээний барааны импортын өсөлт 2013 оны 8 сараас эхлэн тогтмол буурч байна.

Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний импорт буурахад машин, механизм, тоног төхөөрөмж, түүний эд анги 41%-иар буюу 556 сая ам.доллараар буурсан нь голлон нөлөөлсөн. Харин барилгын материалын импорт өнгөрсөн оны мөн үеэс 10%-иар буюу 50 сая ам.доллараар өсчээ.

Аж үйлдвэрлэлийн орцын импорт 11%-иар буюу 41 сая ам.доллараар өссөн нь ерөнхий ангиллуудын хувьд өсөлттэй гарсан ганц бүлэг болж байна. Энэ нь цахилгаан эрчим хүчний импортын өсөлтөөр голлон тодорхойлогдож байна. Оюутолгойн зэс, алтны уурхайн үйл ажиллагаа жигдэрснээр 2013 оны 5 сараас эхлэн эрчим хүчний импорт огцом нэмэгдсэн.

Нефтийн бүтээгдэхүүний импорт 12%-иар буюу 102 сая ам.доллараар буурчээ. Дүрслэл 8-с үзэхэд хилийн үнэ 2012 оны сүүлээс эхлэн буурч, 2013 оны 9 сараас өсөх хандлагатай байсан хэдий ч 2013 оны төгсгөлөөс эхлэн буцаад буурч байна.

Хүснэгт 4. Импортын барааны гүйцэтгэл (сая ам.доллар)

Төрөл	2014		2013		Өөрчлөлт		
	Дүн	%	Дүн	%	Дүн	Хувь	Хувь2*
Хэрэглээний бүтээгдэхүүн	918	26%	1004	24%	(86)	-9%	-2%
Түргэн эдэлгээтэй	486	14%	490	12%	(4)	-1%	0%
Хүнс	337	9%	348	8%	(12)	-3%	-1%
Эм, тариа	51	1%	50	1%	1	2%	0%
Бусад түргэн эдэлгээтэй бараа	99	3%	92	2%	7	7%	1%
Удаан эдэлгээтэй	432	12%	514	12%	(82)	-16%	-8%
Гутал, хувцас, цүнх	38	1%	33	1%	5	14%	0%
Гэр ахуйн цах хэрэгсэл ба төвшлөө	86	2%	95	2%	(9)	-9%	-1%
Авто машин, түүний сэлбэг хэрэгсэл	259	7%	341	8%	(81)	-24%	-8%
Бусад удаан эдэлгээтэй бараа	49	1%	46	1%	4	9%	0%
Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн	1603	42%	2022	48%	(519)	-26%	-12%
Машин, механик тоног төхөөрөмж, эд анги	791	22%	1347	32%	(556)	-41%	-27%
Суудлаас бусад тээврийн хэрэгсэл, эд анги	203	6%	485	11%	(282)	-58%	-14%
Машин механик, тоног төхөөрөмж, эд анги	588	16%	862	20%	(274)	-32%	-14%
Барилгын материал	557	15%	508	12%	50	10%	2%
Хөрөнгө оруулалтын бусад бараа	155	4%	168	4%	(13)	-8%	-1%
Аж үйлдвэрлэлийн орц	415	12%	374	9%	41	11%	1%
Хүчний орц	25	1%	13	0%	11	84%	3%
Химийн бүтээгдэхүүн	63	2%	66	2%	(3)	-4%	-1%
Даавуу, утас, арьс, савхин эдлэл	10	0%	14	0%	(4)	-30%	-1%
Цахилгаан эрчим хүч	104	3%	56	1%	48	85%	13%
Металлын хүдэр, баяжмал болон хаягдал	0	0%	0	0%	0	69%	0%
Бусад аж үйлдвэрлэлийн зориулалтат	213	6%	224	5%	(11)	-5%	-3%
Нефтийн бүтээгдэхүүн	752	21%	853	20%	(102)	-12%	-2%
Дизель тунш	421	12%	506	12%	(85)	-17%	-10%
АИ-92, АИ-95	214	6%	197	5%	17	9%	2%
А-80 болон бусад	117	3%	151	4%	(33)	-22%	-4%
Бусад	11	0%	3	0%	8	325%	0%
Нийт дүн	3,599		4,257		(658)	-15%	

*2 - Ерөнхий бүлгийн өсөлтөд оруулсан хувь нэмэр (contribution to the growth)

Дүрслэл 6. Нийт импортын задаргаа /3 сарын гулсах дундаж/

Дүрслэл 7. Хэрэглээний импортын хандлага /3 сарын гулсах дундаж/

Дүрслэл 8. Нефтийн бүтээгдэхүүний импорт, хилийн дундаж үнэ

